

Antonina Mytko

Model technokratyczny demokracji informacyjnej: osobliwości i problemy stosowania

Historia i Polityka nr 11 (18), 107-116

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Antonina MYTKO

Wschodnioeuropejski Uniwersytet Narodowy im. Lesi Ukrainki w Łucku, Ukraina

Model technokratyczny demokracji informacyjnej: osobliwości i problemy stosowania

Technocratic model of information democracy: features and problems of application

Abstract: The article is about that today in the political system of information and communication links plays an important role technocratic model of information democracy. Its essence lies in the fact that by using ICT to bring your democracy to its ideal form – to ensure the largest possible number of citizens in public and political life, participate in the affairs of local government, accelerating the political process and making effective policy decisions. Examples of contemporary political processes driving in different countries.

Keywords: information democracy, technocratic model, e-government, communication, information and communication technology, teledemocracy

Słowa kluczowe: demokracja informacyjna, model technokratyczny, rząd elektroniczny, komunikacja, technologie informacyjno-komunikacyjne, demokracja telewizyjna

Za „twórców” technokratycznego modelu demokracji informacyjnej powszechnie uważane są demokracje zachodnie. Fakt ten ma głębokie korzenie historyczne. Zgodnie z tym podejściem powstaje pomysł automatycznej kontroli społeczeństwa przy pomocy dokładnie określonych i standardowych procedur. Aby zarządzanie było skuteczne, potrzebne są zmiany w mechanizmach państwowych, które zakładają budowę wewnętrznych struktur sieciowych, powołanych do maksymalnego zbliżenia władz i podmiotów społecznych. W nowej strukturze nie ma więc miejsca na takie konstrukcje, jak „pion władzy” i „ręczne sterowanie krajem”.

Postępy w dziedzinie rozwoju modelu technokratycznego demokracji informacyjnej, który jest wdrażany w życie poprzez modele e-demokracji osiągnęły takie kraje, jak Kanada, Singapur, Holandia, Finlandia, Norwegia, Australia i Estonia. Dane z 2014 r. wskazują na to, że bliskie realizacji tego modelu są Singapur i Estonia. Jako pierwszy pomysł zrealizował Singapur, tworząc portal, który nie tylko

zapewnił informacje na temat działalności instytucji rządowych, ale również sprawił, że aby załatwić konkretną sprawę nie potrzeba obecności osobistej¹.

Model technokratyczny demokracji informacyjnej ma na celu szerokie zaangażowanie ludności w politykę państwa, łatwiejsze podejmowanie decyzji przez stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych i wyposażenie techniczne (e-rząd, e-zarządzanie, debaty telewizyjne itp.). Wzrasta liczba krajów, które zaczynają sobie zdawać sprawę z jego zalet. W przeglądzie polityki OECD stwierdza się, że: „Obecnie wszystkie kraje członkowskie Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) uznają, że nowe technologie informacyjne i komunikacyjne są potężnym narzędziem do angażowania obywateli w proces podejmowania decyzji administracyjnych”².

Praktyczne stosowanie modelu technokratycznego demokracji informacyjnej jest możliwe dzięki e-demokracji, która we współczesnym świecie najczęściej jest utożsamiana z pojęciem „rząd elektroniczny” – system łączący wszystkie urzędy w kraju, pozwalając na świadczenie przez nie usług ludności przy pomocy Internetu, terminali elektronicznych lub po prostu poprzez telefon komórkowy. Są to usługi skierowane do osób fizycznych ale i korporacji lub przedsiębiorców. Kwestia demokracji elektronicznej obecnie jest bardzo popularna, ponieważ szybkie tempo rozwoju technologii informacyjno-komunikacyjnych powoduje obniżenie kosztów organizacji wyborów, referendum itp. oraz zapewnia przejrzystość w działalności urzędów państwowych.

Analiza badań interakcji obywateli i państwa przy pomocy demokracji elektronicznej sugeruje, że kwestie te najczęściej są omawiane w kontekście skutecznego świadczenia usług przez instytucje publiczne oraz zapewnienia przejrzystości pracy struktur państwowych. Mniej zbadana pozostaje współpraca obywateli i e-administracji, gdyż większość naukowców zajmuje sektor G2C (rząd – obywatel) wyłącznie pod kątem ułatwienia składania wniosków przez obywateli (zasada „jednego okienka”, tryb pracy 24/7). Nie uwzględnia się informacji zwrotnej od tych, dla których to zorganizowano.

Interakcje między władzą, biznesem i obywatelami tworzą główny model wewnątrz e-administracji. Wykorzystywanie Internetu przez administrację państwową jest jedną z nowoczesnych możliwości podniesienia poziomu zarządzania publicznego. Popularne notacje „B” (ang. *business* – biznes) i „C” (ang. *consumer* – konsument), używane w różnych kombinacjach (B2B, B2C) zostały uzupełnione

¹ Journal of Institutional Studies, 2010, t. 2, nr 4.

² E-government: analys framework and methodology, Public Management Service, Public Management Committee, PUMA (2001), 16/ANN/REV1.

przez „G” (ang. *government* – rząd) i „A” (ang. *administration* – administracja). W przypadku G2C (rząd – obywatel) są uwzględnione relacje zwrotne z obywatelami; G2B (rząd – biznes) – interakcje instytucji publicznych i biznesu; G2G (rząd – rząd) – automatyzacja powiązań i wymiany dokumentacyjnej między instytucjami³.

Obecnie szczególnie ważnym elementem staje się tzw. rząd elektroniczny: G2C (państwo – obywatel!), dzięki, któremu następuje interakcja władz i obywateli. Jego skuteczność w pełni zależy od ich udziału w procesie zarządzania, od zdolności władz do prowadzenia dialogu oraz zapewnienia reakcji zwrotnych. Usługi G2C służą więc rozpowszechnianiu informacji wśród ludności i świadczeniu usług w zakresie działań publicznych. Ułatwiają obywatelom dostęp do informacji i usług informacyjnych, używając stron internetowych na zasadzie „jednego okienka”.

Portal ten zakładany jest do świadczenia następujących usług:

- wydawania zezwoleń, zaświadczeń i certyfikatów;
- informacji prawnej;
- płatniczych, np. zwrot podatku i płatności socjalne;
- udziału w zarządzaniu państwem, np. głosowanie.

W celu organizacji takich usług integrowane są bazy danych rejestracji mieszkańców, nieruchomości, środków komunikacyjnych, płatności podatkowych i ubezpieczeniowych.

Wdrożenie G2C ma na celu reformowanie funkcjonowania władzy oraz podniesienie jej skuteczności. Zmiany z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych zakładają następujące wyniki⁴:

- powiązanie systemów sprawozdawczości urzędów centralnych i samorządów, co sprzyja większej dokładności;
- wymiana informacji między instytucjami np. danych, co podnosi skuteczność działań;
- instytucje państwowe wymieniają się pomysłami i zasobami;
- przetwarzanie dokumentów administracyjnych w postaci cyfrowej; zapisy elektroniczne zapewniają skuteczność, bezpieczeństwo i niezawodność w zarządzaniu.

Koncepcja e-zarządzania powinna sprostać wyzwaniom ery informacyjnej. Po pierwsze, cały system zarządzania publicznego i organizacji państwowych, analizowany jest jako jedna organizacja, powołana do świadczenia usług ludności. Po

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

drugie, działalność ta powinna być otwarta i przejrzysta, dostępna w każdej chwili dla każdego obywatela, bez względu na jego lokalizację. Po trzecie, poprawa jakości usług publicznych podnosi skuteczność funkcjonowania systemu politycznego.

E-administracja powinna być postrzegana nie tylko jako konstrukcja organizacyjna i technologiczna, u podstaw której leżą współczesne technologie informacyjno-komunikacyjne i infrastruktury sieciowe, ale przede wszystkim jako post-industrialna filozofia zarządzania. W związku z tym e-demokracja pełni funkcje *public relations*, gdyż technologie informacyjno-komunikacyjne zapewniają nowe możliwości współdziałania z obywatelami i kompleksowego świadczenia usług administracyjnych w systemie *on-line*⁵.

Przepływ informacji między instytucjami rządowymi jest złożony. Do poprawy efektywności pracy integruje się systemy informacji analitycznych, przeznaczone przede wszystkim do zapewnienia wsparcia podczas podejmowania decyzji przez stosowanie współczesnych metod matematycznych. Oczywiście, należy zdawać sobie sprawę z tego, że bez obecności administracyjnych systemów informacyjno-analitycznych, które wspierają realizację zadań, działalność e-administracji nie byłaby możliwa.

Analizując konkretne przykłady wdrażania e-demokracji w poszczególnych krajach należy stwierdzić, iż np. w Anglii strategia jej budowy jest systematyczna i obejmuje wszystkie obszary administracyjne. Jej głównym celem jest „uwalnianie” urzędników państwowych od rutynowej, bezproduktywnej pracy. Program działań rządu w tym zakresie opiera się o przepisy *Białej Księgi. Modernizacja Rządu Anglii z 1999 roku*.

Na terenach krajów byłego Związku Radzieckiego najbardziej rozwiniętym jest model technokratyczny krajów bałtyckich, szczególnie Estonii i Łotwy. Pod koniec 2000 r. w Estonii podjęto decyzję o wdrożeniu programu komputeryzacji rządu. System informacyjny umożliwił wymianę dokumentów w postaci elektronicznej, komunikację oraz głosowanie w systemie *on-line*. Estończycy uważają, że pozwoliło to na znaczne oszczędności na działaniach PR oraz zużycia materiałów do pisania i papieru. Oszczędności były tak duże, że koszty stworzenia systemu odzyskano po upływie 14 miesięcy od uruchomienia projektu⁶.

Łotwa poważnie podeszła do kwestii demokracji informacyjnej. Skorzystano z oferty firmy Microsoft. Wdrażanie projektu doprowadziło do poważnych zmian w funkcjonowaniu systemu przepływu dokumentów w administracji⁷.

⁵ А.М. Митко, *Електронна демократія в дії*, „Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки”, 2011, nr 20 (217), s. 20–23.

⁶ Ibidem.

⁷ А. Баранов, *Електронное правительство в Украине? Будет! Когда?*, Зеркало недели, 2002, nr 1.

Ministerstwo Komunikacji i Technologii Informacyjnych Azerbejdżanu stworzyło natomiast portal internetowy: „Rząd Elektroniczny”. Obecne na nim są najważniejsze instytucje publiczne państwa⁸. Zgodnie z dekretem prezydenta Azerbejdżanu I. Aliejewa „O niektórych przedsięwzięciach w dziedzinie świadczenia przez administrację publiczną usług elektronicznych” z dnia 23 maja 2011 r. znacznie poszerzono ich listę. Portal „Rząd Elektroniczny”, służy jako platforma kontaktów między urzędami i obywatelami. Jego celem jest integracja systemów elektronicznych usług według wspólnych standardów i zasad głównie by zharmonizować działania administracji⁹. Aby uregulować kwestie związane ze świadczeniem usług elektronicznych opracowano odpowiednie przepisy administracyjne. Funkcjonowanie portalu omówiono podczas azersko-austriackiego forum biznesowego w Baku. Nowoczesny charakter ma również azerski projekt: „Komputer Ludowy”, dzięki któremu nauczyciele akademicy, studenci, uczniowie mają możliwość tańszego zakupu komputerów. Pod koniec 2012 r. uruchomiono pierwszą satelitę telekomunikacyjną „Azer Space”. Ponadto, kraj ten zainicjował projekt Transnarodowej Eurazjatyckiej Ultraszybkiej Drogi Informacyjnej (TASIM), której celem jest komunikacja informacyjna między Zachodem a Wschodem oraz uproszczony dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych krajów regionu. W projekt zaangażowało się ponad dwadzieścia państw.

Kilkadziesiąt ulepszeń wprowadzono w systemie e-administracji w Kazachstanie. Powołano tzw. grupy fokusowe, składające się z wolontariuszy. Promując tę aktywność „Narodowe Technologie Informacyjne” zorganizowały losowanie wśród uczestników programu kilku netbooków. Grupy fokusowe w JSC „NIT” zbierają się dwa razy w miesiącu. Dzięki ich pracy wypracowano 68 tzw. problemów e-administracji, z których 24 rozwiązano a zmiany wprowadzono w życie. Wszyscy uczestnicy NIT zostali przeszkoleni w zakresie obsługi strony www.egov.kz, otrzymali elektroniczne podpisy cyfrowe i sprawdzili portal w systemie *on-line*. Ustalono, że procedura uzyskiwania podpisów cyfrowych i pracy na portalu musi zostać znacznie uproszczona. Kolejnym krokiem jest zreformowanie procedur składania wniosków elektronicznych: jedna strona do złożenia danych zamiast kilku¹⁰.

Podobne zmiany we wdrażaniu e-administracji planują także władze dużych miast. W Nowym Jorku dyrektor techniczna R. Stern przeprowadziła dziewięćdziesięciodniowe badanie „Miasto Cyfrowe” dotyczące używania przez mieszkań-

⁸ А. Халилов *Азербайджан „Электронное правительство” скоро будет готово*, <http://nc.gov.ua/news>, odczyt z 21.09.2011.

⁹ Ibidem.

¹⁰ *Фокус-группы помогают „электронному правительству”*, http://kapital.kz/gazeta/7746/fokus-gruppy-pomogayut-elektronnomu-pravitelstvu.html?from_mobile, odczyt z 15.09.2011.

ców Internetu, mediów społecznościowych i technologii mobilnych. Ankietę przeprowadzono wśród przedstawicieli organizacji rządowych i pozarządowych oraz mieszkańców miasta by zrozumieć, czego brakuje, a co w nim działa sprawnie. Według badań, przy wsparciu Facebooka, Twittera, firm Foursquare i Tumblr, Nowy Jork ma szansę zostać jednym z największych miast cyfrowych Ameryki¹¹. Ustalono, że należy uruchomić pierwszą miejską stronę na Facebook-u integrując ją z NYC.gov. Ma stać się ona miejscem wyrażania opinii przez mieszkańców, udziału w dyskusjach, zadawania pytań i uczestnictwa w ogólnomiejskich ankietach. Podobnie zostały opracowane zlecenia dotyczące Foursquare, Twittera, Tumblra, które mają na celu polepszenie dostępu cyfrowego dla mieszkańców Nowego Jorku, założenia większej liczby punktów Wi-Fi w miejscach publicznych, stworzenie szerokopasmowej strefy Internetu i wzrostu liczby miejskich dostawców internetowych¹².

„Dokument elektroniczny” jest pojęciem, które w kontekście e-administracji wymaga szczególnej uwagi. W 2002 r. została wydana pierwsza ID-karta – dokument tożsamości obywatela Estonii, obowiązująca dla wszystkich którzy ukończyli 15 lat oraz obcokrajowców, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt lub pracę. Pozwala ona na swobodne poruszanie się w ramach UE (zastępuje paszport), identyfikację właściciela w e-instytucjach oraz składanie podpisu elektronicznego, który ma taką samą moc prawną jak podpis ręczny.

W Armenii paszporty biometryczne zaczęto wdrażać w 2012 r. Rozwojem systemu i produkowaniem elektronicznych kart tożsamości zajmuje się polska firma Polska Wytwórnica Papierów Wartościowych, wybrana w wyniku konkursu. Według umowy, zawartej przez firmę, w latach 2012–2016 zostanie wydanych 304 tysiące paszportów i 1 mln ID-kart o łącznej wartości 16,9 mln euro. ID-karty będą używane jako dowody osobiste wewnątrz Armenii i jako paszporty w czasie podróży zagranicznych¹³.

Rozwój publicznej infrastruktury elektronicznej zakłada nie tylko tworzenie systemu stron internetowych struktur administracyjnych. Przede wszystkim chodzi o zmianę sposobu komunikacji władzy i obywateli jako uczestników procesu podejmowania decyzji politycznych na poziomie lokalnym, regionalnym i wreszcie krajowym¹⁴.

¹¹ *План цифрового развития Нью-Йорка совместно с социальными сетями*, http://ru-egov.ru/best_practices/68, odczyt z 20.03.2014.

¹² Ibidem.

¹³ *Внедрение системы биометрических паспортов начнется в Армении в 1-м квартале 2012 г.*, odczyt z 15.09.2011.

¹⁴ A.M. Митко, op. cit.

W pierwszym etapie zadanie państwa polega na wsparciu struktury informacyjno-komunikacyjnej – ważnego warunku powstania i rozwoju państwa elektronicznego i społeczeństwa informacyjnego. Kwestie techniczne są pierwszoplanowe a władza przede wszystkim zwraca na nie uwagę. To one (standaryzacja technologii, tworzenie ultraszybkich sieci) sprawiają, że proponowany system staje się dostępny dla ludności kraju.

Obecnie dla określenia stopnia skuteczności modelu technokratycznego demokracji informacyjnej jest używany *Indeks e-administracji* (E-Government Index), który analizuje dostęp, infrastrukturę technologiczną i poziom edukacyjny. Określany jest on na podstawie trzech wytycznych:

- indeks internetowych stron rządowych (*Online Service Index*);
- indeks infrastruktury telekomunikacyjnej (*Infrastructure Index*);
- indeks kapitału ludzkiego (*Human Capital Index*).

Indeks internetowych stron rządowych jest obliczany jako suma ważona dostępu do stron internetowych, na każdym ze stadiów rozwoju e-administracji (według metody ONZ)¹⁵. Pierwszy etap (pierwotny) charakteryzuje się tym, że na stronach internetowych jest podana informacja o działalności administracji państwowej, aktach prawnych, umieszczone są linki do stron urzędów. Obywatele mają dostęp do najnowszych informacji administracyjnych i archiwów. W drugim etapie (rozwojowym) strony internetowe zapewniają komunikację władzy i obywateli, usługi są jednak ograniczone (wnioski w postaci nieelektronicznej i dane osobowe mogą być wysyłane do skrzynki odbiorczej). Trzeci etap (oficjalny) to rozbudowa komunikacji: wypełnienie wniosków *on-line*, składanie zeznań podatkowych, usługi płatnicze. Na czwartym etapie strony internetowe zmieniają sposób interakcji z obywatelami, przechodząc do platformy web2.0 i działań całkowicie interakcyjnych.

Indeks infrastruktury telekomunikacyjnej jest obliczany jako średnia arytmetyczna na podstawie pięciu wskaźników (w obliczeniu na 100 osób)¹⁶:

- a) PC ,
- b) użytkownicy Internetu,
- c) komunikacja telefoniczna,
- d) telefony komórkowe,
- e) szerokopasmowe kanały komunikacji.

Indeks kapitału ludzkiego jest określany na podstawie wytycznych UNESCO o poziomach edukacji wśród dorosłych i uczniów szkół podstawowych, średnich i wyższych.

¹⁵ Journal of Institutional Studies, 2010, t. 2, nr 4.

¹⁶ Ю.О. Мазурок, *Концепції електронної демократії в зарубіжній політичній думці*, Грانی, 2011, nr 1(75), s. 160–164.

Nowoczesna wizja e-demokracji nie może ignorować rozwoju technicznego współczesnego społeczeństwa. Powstanie i rozwój systemów elektronicznych w komunikacji masowej powoduje też rozwój teledemokracji. W tym przypadku, obecność tradycyjnych procedur demokratycznych jest ściśle związana z poziomem wyposażenia technicznego urzędów, interaktywnej komunikacji (telewizja, Internet) w czasie wyborów, referendów, plebiscytów itp. Polityka ta rodzi nowe problemy w zakresie integracji społecznej, docierania do ludzi (w zależności od tego, jakie środki techniczne posiadają), zmiany form kontroli przez władze publiczne i – odwrotnie – usuwania wielu ograniczeń w życiu politycznym.

Decydującym czynnikiem w życiu społecznym staje się właśnie telekomunikacja. Dlatego ważną rolę w najnowszej technologii politycznej pełni jej kontrola. W związku z tym, teledemokracja jako rodzaj demokracji informacyjnej ma charakter polityczny. Zawiera następujące składniki: 1. walka z niebezpieczeństwem polaryzacji społeczeństwa; 2. walka z nową dyskryminacją, u podstaw której leży ograniczenie dostępu do sieci komputerowych, zwalczanie związanych z tym ograniczeń wolności politycznych i społecznych możliwości obywateli; 3. wolność słowa i zebrań w przestrzeni wirtualnej; 4. możliwość uczestnictwa w życiu ekonomicznym za pomocą sieci komputerowych jako środka produkcyjnego; 5. prawo do prywatności, zwłaszcza prawo zakazu dostępu do informacji; 6. prawo konsumentów do ochrony przed informacją nieprawdziwą¹⁷.

Charakterystyczne cechy teledemokracji, które pozwalają na tworzenie modelu technokratycznego demokracji informacyjnej, są następujące¹⁸:

1. Technologie telekomunikacyjne wypełniają lukę czasu i przestrzeni między podmiotami procesu politycznego;
2. Tradycyjne formy demokracji przedstawicielskiej w społeczeństwie informacyjnym nie są stałe, gdyż instrumenty mediów interakcyjnych poszerzają możliwości obywateli w życiu politycznym;
3. Użycie nowoczesnych mediów jest konieczne w przeciwieństwie do „nadużycia” mediów tradycyjnych posiadających interesy komercyjne;
4. Głównymi formami partycypacji politycznej są świadomość polityczna, dyskusje i głosowania *on-line*;
5. Wdrożenie zasad telekomunikacji jest możliwe w warunkach funkcjonowania demokracji bezpośredniej.

¹⁷ *Информационное общество и демократия*, <http://www.iatp.org.ua/cen/libr/kuzmenko.html>, odczyt z 20.03.2014.

¹⁸ Ю.О. Мазурок, *op. cit.*

Szybki rozwój i wprowadzanie nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, zwłaszcza w krajach zachodnich, udostępniła nowe narzędzia i techniki, które pomogą przyspieszyć przejście od słabych form demokratycznych do ideału demokracji i stworzyć szanse dla wszystkich członków społeczności, aby mogli lepiej zarządzać swoim życiem jako niezależni uczestnicy procesu planowania i podejmowania decyzji.

Dla rozwoju telekomunikacji ważne znaczenie ma radiofonia i telewizja publiczna. W Europie Zachodniej do 1980 r. przeważały krajowe programy publiczne radiowe i telewizyjne (ang. *public broad casting*), które, według większości ekspertów, powołane są do służby interesom większości obywateli. Tak powstały wymagania (jako paradygmat idealny) dla telewizji publicznej¹⁹:

- zasięg ogólnokrajowy;
- propagowanie poprawy sytuacji społeczeństwa, poczucia tożsamości narodowej i jedności obywatelstwa;
- uwzględnienie interesów większości obywateli;
- szacunek do mniejszości narodowych;
- bezpośrednie finansowanie i powszechność płatności za usługi;
- wyeliminowanie interesów prywatnych;
- promowanie programów kreatywnych itp.²⁰

Pod wpływem polityki wolnego rynku rozpoczęł się szybki rozwój prywatnego radia i telewizji jako sfery komunikacyjnej. Wskutek tego Europa Zachodnia przeszła do „dualnego systemu telewizji”, składającego się z części publicznej i prywatnej. Biorąc pod uwagę poziom komercjalizacji, kraje Europy Zachodniej można podzielić na trzy rodzaje:

- o wysokim poziomie komercjalizacji (Wielka Brytania, Włochy, Luksemburg);
- o średnim poziomie komercjalizacji (Hiszpania, Holandia, Niemcy, Finlandia, Francja);
- o niskim poziomie komercjalizacji (Białoruś, Dania, Norwegia, Szwecja).

Typologia ta jest dość nietrwała, ponieważ procesy komercjalizacji następują bardzo szybko, a dynamika tych procesów w poszczególnych krajach jest zróżnicowana. System dualny telewizji działa w Japonii, która do 1995 r. ograniczała dostęp do programów satelitarnych. Można stwierdzić, że japońska polityka publiczna w dziedzinie komunikacji masowej jest spójna, strategicznie zrównoważona i skie-

¹⁹ В.М. Бебик, *Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка наблік рилейшнз*, Київ 2005, s. 440.

²⁰ *Інформаційное общество и демократия*, <http://www.iatp.org.ua/cen/libr/kuzmenko.html>, odczyt z 20.03.2014.

rowana na ochronę swojej przestrzeni informacyjnej. Przyczyn tego jest kilka: bariera językowa, wewnętrzna kultura narodu, wysokie standardy krajowych telewizji i radia, rozsądna polityka prawna i cenowa w sferze komunikacyjnej.

Proponowany rodzaj demokracji informacyjnej opartej na modelu technokratycznym spełnia kilka ważnych kryteriów:

- możliwość śledzenia opinii publicznej;
- możliwość poprawy komunikacji między urzędami i poszczególnymi urzędnikami, co przyspiesza podejmowanie decyzji i ułatwia ich wdrożenie na wszystkich etapach;
- tworzenie stron internetowych skierowanych nie tylko do instytucji publicznych, lecz i do obywateli w najważniejszych kwestiach społecznych (system ścigania, zwalczanie klęsk żywiołowych, udzielanie wsparcia obywatelom za granicą);
- przedstawienie stanu informacji statystycznych dla ogółu społeczeństwa w oparciu o proste internetowe usługi statystyczne;
- stosowanie takich systemów usług publicznych, które odpowiadają realnym potrzebom obywateli.

Model technokratyczny może pomóc obywatelom brać czynny udział w tworzeniu polityki, uczynić proces podejmowania decyzji bardziej przejrzystym, zbliżyć administrację do społeczeństwa. Ten rodzaj demokracji może w przyszłości zastąpić elementy demokracji przedstawicielskiej, która nie jest skuteczna ze względu na masowe wykorzystanie technologii manipulacyjnych przez elitę rządzącą.